

Razvitak odnosa u ribarstvu između Jugoslavije i Italije

Lucijan Kos, Zagreb

Naša (istočna) jadranska obala razvedenija je i bogatija florom i faunom od talijanske (zapadne) jadranske obale, koja je plitka i pjeskovita. Opća je pojava, zbog toga, da se riba (selica i bijela) daleko više drži naše obale i našeg obalnog mora, nego talijanske obale i njihovog obalnog mora. To ima za posljedicu, da su se Talijani od vjeka zalijetali u naše teritorijalne vode i u njima ribarili, unatoč toga, što je i naše more relativno siromašno ribom.

Odnosi za bivše Jugoslavije

U okviru općih jugoslavensko-talijanskih sporazuma sklopljena je bila još 14. septembra 1921. god. Brionska konvencija o ribolovu u Jadranskom moru, koja je bila vrlo pogodna za Talijane. To iz razloga, što im je političkim Rapalskim ugovorom pripala cijela Istra, zatim otoci Lošinj i Cres, Lastovo i Palagruža, te Zadar, a kasnije su okupirali i Rijeku (»Slobodnu Riječku državu«).

Navedena Brionska konvencija dozvolila je Talijanima ribolov povlačnim mrežama izvan jedne morske milje od obale našeg kopna i naših otoka:

- 1) u vodama s obostranim obalnim suverenitetom (Krkčki kanal, Kvernerić, Zadarski kanal i Korčulansko-lastovski kanal), i
- 2) u vodama s isključivo našim obalnim suverenitetom (Silbansko-olipski kanal, Maonski kanal).

U vodama tada talijanske Palagruže naši ribari iz Komize mogli su ribariti s vojkama sa do najviše 40 lađa, u vodama tada talijanskog Sušca naši ribari iz Visa mogli su ribariti s vojkama sa do najviše 10 lađa i jednom ljetnom tratom, a u vodama istočnih Lastovskih otoka naši ribari iz Korčule mogli su ribariti s vojkama kao i dotada, svi s pravom upotrebe tih otoka za izvlačenje lađa, sušenje mreža i sl., isključivši lov jastoga i hlapova.

U vodama zajedničkog ribolova (gore pod 1) i 2) ribariti su mogli ne samo lađe s lukom pripadnosti tih područja obih država, već i svi ostali brodovi u neograničenom broju, čija je luka pripadnosti izvan tih područja uz posebnu dozvolu za ribolov, izdatu od pomorskopravnog organa svake od država-ugovornica, što predstavlja najveću povlasticu datu Talijanima (čl. 31. Konvencije).

Odnosi u FNRJ

Odmah po oslobođenju naše zemlje Italija je nastojala regulirati ribolov na Jadranu sklapanjem nove konvencije poput stare Brionske. 1948. god. i prije pritisnuti ekonomskim mjerama informbirovskih zemalja, kao i pomanjkanjem vlastite flote za ribolov otvorenog mora bili smo prisiljeni stupiti u pregovore s Talijanima. Novčanom odštetom, koju smo imali dobiti od Talijana htjeli smo izgraditi ribarsku flotu za ribolov otvorenog mora. Tako je početkom 1949. god. stupio na snagu dvogodišnji Sporazum između naše i talijanske vlade o ribarenju talijanskih ribara u jugoslovenskim vodama.

Bitne značajke ovog Sporazuma od 13. IV. 1949. godine su:

Dozvoljava se Talijanima da od 1. IX. do 30. IV. vrše ribolov povlačnim mrežama na temelju posebne dozvole, izdate od talijanskih nadležnih organa i to u

našem teritorijalnom moru i u njegovoj zaštitnoj zoni (6 + 4 N/M) izvan jedne odnosno dvije morske milje od ruba vanjskih otoka prema otvorenom moru, i to u području:

- 1) otoka Premuda — Dugi otok — Kornat sa do 60 brodova;
- 2) otoka Mljeta sa do 25 brodova, te
- 3) otoka Jabuka — Kamik i
- 4) otoka Palagruža — Kajola sa neograničenim brojem brodova.

Osim toga dozvoljeno je Talijanima, da na temelju jednake dozvole za ribolov, kao i gore mogu na području:

- a) Jabuke — Kamik loviti od 1. IV. do 30. IX. i plavu ribu sa do 20 plivarica;
- b) Tarskog i Medulinskog zaljeva loviti od 1. III. do 31. VII. i riblju mlad za nasad sa do 4 broda s najvećim ulovom do 4 mil. cipala i do 2 mil. lubina i komarči pod kontrolom naša 2 ribara i NO općine u Taru i Medulinu.

Za počinjene prekršaje talijanske ribare kažnjavaju naši nadležni organi po našim propisima, a u slučaju povrata može se izreći i kazna gubitka prava na ribolov s tim, da talijanska vlada može zamijeniti oduzetu dozvolu novom jednake važnosti.

Kao naknadu za taj ribolov propisano je, da talijanska vlada plati vladi za prvu godinu 1949. iznos od 750 mil. tal. lira i to u 2 jednake rate. Inače početkom svake godine, ukoliko se ugovor ne otkaže u roku od 4 mjeseca utvrđuje se sporazumno a) visina iznosa za tu godinu i b) rok isplate tog iznosa.

Po isteku prve ugovorne godine izmjenom nota između naše i talijanske vlade odustali smo od kanona za prvu ugovornu godinu, a nakon toga ugovorni iznos smanjen je od 750 na 600 mil. tal. lira, koji je iznos naplaćen.

Istekom 2 godine, na koje je vrijeme sporazum sklopljen, talijanska je vlada otkazala sporazum i do rješavanja tršćanskog pitanja nije ga uopće postavljala. Ona je, naime, ribolov talijanskih ribara u našim vodama pokušavala vezati s tršćanskim pitanjem.

Nakon rješenja tršćanskog pitanja Talijani su inicirali sklapanje ugovora o ribarenju njihovih ribara u jugoslovenskim vodama. Koncem 1955. god. počela su prva savjetovanja u Drž. sekretarijatu za inostrane poslove FNRJ s ciljem, da se odredi stav prema pregovorima, koji su bili na'avljeni. Na kraju je ipak bio sklopljen Sporazum o ribolovu talijanskih ribara u jugoslovenskim vodama. Kao odštetna svota za Talijane bio je utvrđen iznos u visini od 1.000.000.— tal. lira. To je bila simbolična svota, a stvarna odšteta trebala se naplatiti u dobivanju povoljnih uslova (niža kamatna stopa, duži rok) drugog Sporazuma, koji je istovremeno potpisan, kad i ovaj o ribolovu.

Prema Sporazumu o ribolovu talijanskih ribara u našim vodama od 1. III. 1956. god. Talijani su dobili pravo ribolova u ovim područjima:

- 1) otoka Jabuka - Kamik u zoni naših ribolovnih voda (obalno more i vanjska zona) širine 8 N/M počam od 3 do uključivo 10-te N/M prema otvorenom i to povlačnim mrežama s neograničenim brojem brodova vel. do 55 BRT i jačine motora 100—150 KS, a izuzetno do 175 KS,

- 2) otoka Palagruže - Kajola u zoni (kao gore) širine 7 N/M počam od 4—10 N/M prema otvorenom i to povlačnim mrežama s neograničenim brojem brodova, vel. do 55 BRT s motorom 100—150 KS, a izuzetno do 175 KS,
- 3) zapadne obale Istre u zoni (kao gore) širine 7 N/M počam od 4—10 N/M prema otvorenom i to strukovima i mrežama stajačicama s neograničenim brojem brodova, vel. do 55 BRT, jačine motora 100—150 KS, a izuzetno do 175 KS,
- 4) unutrašnjih voda Tarskog i Medulinskog zaliva za lov riblje mladi za nasad s najviše 4 broda s najvećim ulovom u sezoni do 6 milijuna cipala, lubina i komarči pod kontrolom naša 2 ribara i NO općine Poreč i Pula.

Talijanski brodovi mogu u označenim zonama loviti svake godine od 1. IX. odnosno od 1. XI. do 30. IV., a u Taru i Medulinu od 1. III. do 31. VIII. i to samo na temelju posebne dozvole za ribolov, koju im izdaju talijanske vlasti, a vidira naš Drž. sekretarijat za inostrane poslove. Za vrijeme nepogoda na moru talijanski brodovi, koji love u tim zonama, mogu se skloniti u jednu od 4 određene im luke. Sve eventualne sporove rješavaju naši nadležni organi, koji imaju pravo pregleda broda i brodskih isprava, ali i oduzimanja dozvola za ribolov za slučaj povreda odredaba Sporazuma.

Kako je istaknuto, uporedo s ovim Sporazumom o ribolovu zaključen je bio i Sporazum o isporukama investicione opreme za našu industriju. Kredit po ovom Sporazumu u visini od 45 milijuna dolara odnosno od 60 mil. dolara s reparacijama trebao je biti iskorišten u 3 godine, a otplaćen u roku od 8 godina. Ovaj Sporazum omogućavao je našoj privredi relativno povoljne uslove, pa se očekivalo, da će doći do povećanja robne razmjene i proširenja ekonomske saradnje između dviju zemalja.

Međutim, talijanska je vlada izvijestila jugoslavensku vladu, da nije u mogućnosti ostvariti ovaj Spora-

zum o specijalnim isporukama, a naročito odredbu o roku otplate kredita, pošto ima poteškoće oko financiranja tih isporuka. Tako je nakon 9 mjeseci po potpisivanju ovih ekonomskih aranžmana s talijanske strane otkazan ovaj Sporazum o isporukama.

S obzirom na međusobnu uslovljenost ovih dvaju Sporazuma, bilo bi prirodno i s jugoslavenske strane, da smo na to mi otkazali i Sporazum o ribarenju. Ali kako bi to pogodilo talijanske ribare i pogoršalo naše međusobne odnose, to je došlo do ponovnih razgovora o ribolovu između predstavnika vlade FNRJ i vlade Italije. Rezultat tih razgovora jest Dopunski protokol od 13. XII. 1956., po kojemu se talijanska vlada obavezala, da vladi FNRJ plati 1,250,000.000 talijanskih lira za pravo ribolova prema Sporazumu i to za vrijeme od 1. III. 1956. do 31. X. 1958. Ovaj utvrđeni iznos naknade za ribolov ima se isplatiti u 2 rate, prva u iznosu od 750 mil. tal. lira do 10. VII. 1957. god., a druga u iznosu od 500 mil. tal. lira do 10. VII. 1958. godine.

Zajedničko naučno istraživanje i zajednička zaštita ribolova

Novi je Sporazum o ribolovu već u svom uvodu izrazio želju, da pitanje racionalnog iskorištavanja živih izvora Jadrana predstavlja zajednički interes naših dviju zemalja, pa je i u čl. 15. Sporazuma definirana ta želja, da se što prije zaključi bilateralna Konvencija za zaštitu živih izvora u otvorenom moru Jadrana, kao i da se oformi jedna mješovita jugoslavensko-talijanska komisija, koja bi proučavala ta pitanja i predlagala konkretne mjere u cilju ove zajedničke zaštite.

* * *

Sprovođenjem u djelo svestrane suradnje u ribolovu između dviju zemalja, koje spaja Jadran — njihovo zajedničko more, treba da one nađu što prije put međusobnog sblizenja i poboljšanja svojih odnosa na ekonomskom, kulturnom i političkom polju.